

inko

informatiegevende en
kontaktleggende periodiek
van de fraters van utrecht

37^e jaargang

nummer 2

mei 2014

VAN DE REDACTIETAFEL

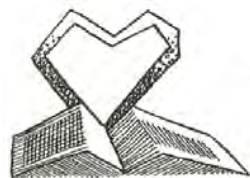
Het meinummer van de 37ste jaargang heeft u nu in uw handen, waarin u kunt lezen dat de redactie afscheid heeft genomen van de man die INKO vanaf het eerste nummer verzorgd heeft: Boudewijn van Tessel! Trouw en betrokken! Maar er was nog een jubileum, dat niet zo vaak voorkomt: vanaf december 1988 hebben Inge Kapitan en Renate Drewes (overleden in 2011) voor onze Congregatie getolkt en vertaalwerk gedaan. Ook dit is op een eigen wijze gememoreerd met Inge en haar man Freek en met de echtgenoot van Renate, Barend Drewes. Heel bijzonder en wederzijds zeer dankbaar.

Maar ook jubilarissen in eigen kring komen in interviews of eigen artikel voor het voetlicht! Een inkijkje daarmee gevend in hun leven, hetgeen veelal verrassend en zeer de moeite waard blijkt. Daarnaast de pen doorgeven; een vers van Theobaldus; vervolgartikelen van reizen; stoppen met een bestuursfunctie; de herkomst van een onbekend beeldje; een mijmering over de plaats van Maria in eigen leven plus een beschouwing over een artikel uit de Constituties, weer genoeg om deze aflevering het licht te doen zien.

De redactie wenst u een fijne zomertijd en nu eerst veel leesgenoegeen!!

*24 mei Feest van onze Patrones,
Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart*

Overweging
bij de
Constituties

artikel 62

Het levend houden van onze verbondenheid met Jezus en de Vader, vraagt ook persoonlijke bezinning en gebed. In ons dagelijks leven moeten wij daar ruim aandacht en tijd aan besteden. Daarbij zal eenieder de vormen en middelen kiezen, die voor hem het meest vruchtbaar zijn.

Het komt vooral aan op een geest van gebed, die past bij ons apostolisch leven; een geest van gebed die er op gericht is om in elke activiteit, in elke ontmoeting, in heel het leven God te vinden, met Hem te zijn en Hem te dienen. Leer en leven van Jezus nodigen ons daartoe uit,

"We laten ons overweldigen door Gods liefde. Leer en leven van Jezus nodigen ons daartoe uit".

Constituties zijn bedoeld als leidraad om dieper na te denken over onze identiteit. Met als doel vanuit ons charisma te komen tot een hedendaagse vertaling van onze zending en dit proberen waar te maken in onze gemeenschap en zo mogelijk in de samenleving. Het is een hulp dagelijks die eerste beweging te maken in ons leven: ons open te stellen voor, ons laten beschijnen door en ons laten overweldigen door Gods liefde. Hoe kan deze liefde een mens, onszelf, echt helemaal innemen? Van mystici heb ik horen zeggen dat ze dronken worden van Gods liefde. Voelen wij ons niet vaak een klein kind dat op een stoel kruipt, maar nog te klein is tot bij de begeerde koektrammel op de kast te komen. Maar blijven wij er wel naar reiken?

Onze wereld verandert sneller dan ooit. Het is niet zo vreemd dat wij meer dan ooit behoefte hebben aan een doorzicht in de toekomst. Wij zijn in de loop der jaren anders gaan denken en voelen. Wij proberen met vallen en opstaan opnieuw vorm te geven aan de aloude godsdienstige gedachten en religieuze intuïties. Soms een vermoeiend levenswerk: je ontworstelen aan veel vooroordelen en dode woorden, nieuwe inzichten aandurven, nieuwe wegen bewandelen.

Echte spiritualiteit is geen vlucht uit de realiteit, zoals vaak gedacht wordt, maar schudt ons juist wakker uit onze egocentrische sluimer. Elke overgang naar een volgende fase betekent een tijd van verandering die ervaren wordt als een crisis. Die fase kan soms zo verwarrend zijn, dat wij ons gaan vastklemmen aan een oude, vertrouwde fase en defensief worden. Dat kan ieder van ons overkomen zowel in ons persoonlijk leven als in de samenleving, soms vol van heimwee. Die geluiden komen wij tegen: Weer terug naar de gulden; weer terug naar voor de E.U.; weer terug naar de tijd dat de kerken nog vol waren; u kent waarschijnlijk ook die partners die hopen dat hun relatie weer als vroeger wordt. Geaarde spiritualiteit blijft de wereld vernieuwen totdat die niet meer blindelings om zichzelf draait, maar om de Liefde, met een hoofdletter, volgens Dante de drijfkracht van het heelal.

Ten diepste houdt die verandering een omkering van perspectief in: gerichtheid op onszelf, naar openheid voor de ander. Maar het kan ook een leven in een illusie zijn, in een wereldje dat draait om eigen belang. Echte spiritualiteit is daarom geen vlucht uit de realiteit, zoals vaak wordt gedacht, maar schudt ons juist wakker uit onze egocentrische sluimer. "Ontwaak, jullie die slapen, en sta op uit de doden" roept een oude dooptekst. Het gaat om een omkeer van het perspectief. Zoals St. Paulus ergens zegt: Niet ik, maar Christus leeft in mij. Dat heeft iets volkomen vrij en onbezorgds. Omdat je vrij bent van jezelf, gaat wat je hoort en ziet minder door het filter van het eigen belang, zodat je een helder

zicht hebt op wat er speelt. Wie probeert te leven vanuit die spiritualiteit laat “het andere” van de ander staan, zonder dat te persen in de mal van eigenbelang en vooroordelen.

In dit verband is het een sterke quote zoals Theresia van Avila haar leven omschreef: “Laten we er naar streven steeds opnieuw te beginnen, zonder de oorsprong uit het oog te verliezen, maar wel het oog gericht op de toekomst”.

□

*Voorhout, 15 maart 2014
Drs. Alfons Kroese o.c.d.*

PELGRIMSTOCHT NAAR ISRAEL

vervolg

Als je vanuit de bus het meer van Genesareth ziet, dan raak je toch wel onder de indruk van die prachtige ‘zee’, waarvan je aan de overkant wel de bergen maar niet het strand kunt zien. En nog temeer omdat wij naar de berg van de zaligsprekingen gaan (*afbeelding 7*). Daar word je niet afgeleid door kerken boven historische plekken met de onzekerheden vandien zoals in Nazareth en Kana. Er is wel een kerk, achthoekig vanwege de acht zaligsprekingen. Maar wij bleven in de buitenlucht naast deze kerk onder de bogen en ervoeren tijdens de dienst het voorlezen van de zaligheden heel intens alsof de Heer ze nog eens uitsprak. En je had haast geen

fantasie nodig, om je de luisterende massa voor te stellen. Ik had er ineens behoefte aan om voor mijzelf de preek van onze Heer samen te vatten. Ik kwam tot het volgende: De acht zaligheden leren ons het uiteindelijke doel waartoe God ons roept: het koninkrijk van God, het aanschouwen van God, het kindschap, de rust in God.

afbeelding 7: de berg van de zaligsprekingen

Wij zijn daarna naar Tabgah gereisd, naar de plaats waar de wonderbare broodvermenigvuldiging is geweest. Je moet oppassen dat je het gebeuren, dat nota bene in alle vier de evangeliën wordt verteld, niet afdoet met wat ‘toeristisch’ luisteren: je opnamecapaciteit is soms net als een koffer. Hij raakt vol.

Het volgende bezoek aan Kafarnaum (= het dorp van Nahum) sprak mij op de derde dag méér aan. Daar heeft Jezus gewoond. Dus toch nog plaats in de koffer. Men neemt aan dat Jezus heeft gewoond in het huis van Petrus. Ik heb de ruïne gezien van dat huis, maar kon er niet veel uit wijs worden. Vooral ook, omdat het opgegraven was onder een kerkgebouw. Op oogafstand stond de ruïne van de synagoge die door Jezus bezocht werd (*afbeelding 8*).

afbeelding 8: synagoge Kafarnaïm

Het verhaal van de synagoge die daar door een centurio was gebouwd – terug te vinden in Lucas 7 – krijgt nog een extra kleur, doordat deze centurio zijn soldaten opdracht heeft gegeven om mee te helpen bij de bouw. Zo kon hij blijkbaar de kosten wat drukken. Hoe weten wij dat? De archeologen zien dit terug in de basaltblokken die amateuristisch bijgebeiteld zijn. Het waren per slot van zake geen vaklui: soldaten kunnen beter met een zwaard dan met hamer en beitel omgaan. En de woorden van de centurio vinden wij met een kleine variatie terug in het misformulier: Heer, ik ben niet waardig dat U tot mij komt . . . Je kunt blijkbaar niet alleen vondsten doen met houweel en schep, maar simpelweg ook in je misboekje.

□

Frater Isidorus Nieland

Gouden kloosterjubileum

FRATER WIM HEISTER

**“Timmerman ben ik geworden,
ik was drie keer overste
en twaalf jaar provinciaal econoom,
dat had ik zelf nooit kennen bedenken”**

13 Augustus dit jaar is het vijftig jaar geleden dat frater Wim Heister zijn Inkledingsfeest vierde bij de Fraters van Utrecht. Een gouden jubileum voor frater Wim, daarom proberen we een afspraak te maken met de jubilaris voor een artikel in Inko. Als we hem de vraag voorleggen, reageert hij met een diepe frons en zegt in alle bescheidenheid: “tja, dan moet ik eens even denken, want wat heb ik nou te vertellen?”

We hebben toch een afspraak gemaakt voor een gesprek en zittend in de zonnige huiskamer van zijn huis aan de Cabrallaan in Utrecht blijkt al snel dat Wim heel veel kan vertellen. Hij vertelt over zijn

geboortedorp, zijn jeugd, de eerste kennismaking met de fraters en de verschillende functies die hij als frater op zich nam. In een heel gezellig en open gesprek komen veel herinneringen weer boven, altijd mooie en goede herinneringen, maar soms was er ook spanning, soms teleurstelling .....

We laten hem graag aan het woord.

Gezin van zeven jongens!

“Ik ben geboren in Silvolde op 23 april 1945 in een gezin van zeven kinderen, allemaal jongens. Mijn moeder zei altijd: och die dochters komen vanzelf wel. Twee van de zeven kinderen zijn erg jong gestorven, zodat ik ben opgegroeid met vier broers. Ik was op één na de jongste. Silvolde is een groot dorp in de Achterhoek met overwegend katholieke inwoners. Er is een grote katholieke kerk, katholieke scholen, katholieke sportverenigingen enz. We woonden aan de rand van het dorp. Mijn vader had het huis en de bijbehorende winkel zelf op tekening gezet en met een aannemer zelf gebouwd. We hadden een kruidenierswinkel en iedereen van het gezin werkte mee in de winkel. 's Maandags ging ik op de fiets de boerderijen af om de boekjes met de bestellingen op te halen. Ook op andere dagen was er altijd wel werk te doen als je uit school kwam. We hadden bijvoorbeeld ook een groot stuk land met zo'n 1000 kippen en 60 konijnen en de beesten moesten gevoerd en verzorgd worden. En natuurlijk vakken vullen in de winkel.”

“Als vierjarige ging ik naar de kleuterschool bij de zusters Franciscanessen. De kleuterschool was gemengd, daar zaten jongens en meisjes. De lagere school niet. Er was een aparte jongensschool en een meisjesschool. Vanaf de eerste klas tot en met de zesde klas had ik het prima naar m'n zin op school en ik vond het heerlijk als ik thuis kwam om van alles in de winkel of op het land te doen. Het leventje ging gewoon door, totdat het einde van de zesde klas in zicht kwam. Mijn ouders hadden geen actie ondernomen om voor mij een vervolgschool te zoeken,

omdat ze dachten dat ik na de zesde klas wel naar de ULO zou gaan die een soort verbinding had met de lagere school. Er waren echter zoveel aanmeldingen voor de ULO dat een aantal jongens werd afgewezen en daar zat ik ook bij. Wat nu? In het dorp was verder geen mogelijkheid voor een vervolgschool, daarom vroeg mijn vader aan mij wat ik zou willen worden, en toen heb ik gezegd: ik wil timmerman worden, dat lijkt me wel wat. Ik was ook altijd aan het klussen in en om het huis, ik maakte van alles, het liefst iets van hout. We hadden een grote schuur en daar lagen altijd wel stapels hout, mijn vader spaarde alles en ik kon alles gebruiken.”

Naar de ambachtschool van de Leo Stichting

“Om timmerman te worden moest ik naar de ambachtschool. Dus op zoek naar een ambachtschool. Dat viel nog niet mee. De school in Didam was vol, school in Doetinchem ook vol. Mijn vader is toen naar de ambachtschool van de Leo Stichting in Borculo gegaan met de vraag of daar nog plaats was en de directeur zei: ‘Ja hoor, dat kan. Laat hem maar komen.’ Dat was in de zomer van 1957. Ik was 12 jaar.”

“Van Silvolde naar Borculo was een aardige reis hoor. Ik moest om zes uur opstaan, want om half zeven ging de bus. In Borculo moest ik nog twintig minuten lopen over een zandweg. Dat was altijd flink doorstappen want om kwart voor negen moest ik op school zijn. En als om vijf uur de school uit ging, rende ik over de zandweg naar de bushalte om weer naar huis te gaan. Vaak zag ik dan net de achterkant van de bus weggrijden en moest ik een uur wachten. Dan kwam ik om half acht thuis, eerst warm eten, nog wat huiswerk maken en gauw naar bed want morgen was het weer vroeg op. Nu denk je: wat een tijd! Maar toen was het heel gewoon. Het hoorde gewoon zo. We gingen altijd met een vrij grote groep jongens uit de omgeving met de bus naar Borculo. De scholen van de Leo Stichting stonden in de regio heel goed bekend. Ik was uit ons gezin de enige die daar naar

toe ging. Het was voor mij dan wel uit nood geboren, maar ik vond het geweldig in Borculo. Het was een fijne school en je voelde je er prettig. Borculo was ook mijn eerste kennismaking met fraters. Ik heb van veel fraters les gehad. Van frater Regis heb ik echt het vak geleerd. Hij was een degelijke ouderwetse timmerman. Hout bewerken en timmeren was wel het belangrijkste, maar we kregen ook vaktekenen en materialenkennis. Niet alleen veel soorten hout maar ook metalen en koper. Ik ben twee jaar op de school van de Leo Stichting geweest en ik heb er zoveel geleerd dat ik timmeren en met hout werken nog altijd een schitterend vak vind.”

Vijf jaar Juvenaat en daarna Noviciaat

Na twee jaar ambachtschool op de Leo Stichting stond frater Wim opnieuw voor de keus om een baantje bij een aannemer te gaan zoeken of de mogelijkheid te pakken om verder te gaan leren.

Wim: “Ik had inmiddels veel begrepen van het leven en werken als frater. Op school en in de contacten met de fraters kreeg je dat wel mee. Ik ging er ook voor mezelf over nadenken en toen frater Bertrandus een keer op huisbezoek kwam, heb ik verteld dat ik wel frater wilde worden. Mijn ouders keken er niet echt van op, maar mijn vader reageerde heel nuchter, en zei: ‘Natuurlijk mag hij het proberen maar ik denk dat het een opwelling is’. En de reactie van mijn moeder was: ‘Ik heb zoveel kinderen en dan mag er best ééntje in dienst van Onze Lieve Heer komen’.

Het werd dus geen baantje bij een aannemer want ik ben toen na de zomervakantie naar het Juvenaat in Zeist gegaan om daar vervolgoopleidingen te doen en een goed begrip te krijgen van het leven als frater. Ik ging toen ook voor het eerst van huis weg want je woonde intern, maar ik heb nooit heimwee gehad. Ik ben vijf jaar op het juvenaat geweest tot ik naar het noviciaat in Utrecht ging. “

“Het kloosterleven is warm”

“Daar heb ik op 13 augustus 1964 mijn Inkledingsfeest gevierd. Dan begint ook je kloosterleven te tellen. Dus dit jaar is dat 50 jaar geleden. Die dag krijg je echt je toog aan, en ik weet nog dat het een bloedhete dag was. Je transpireerde vreselijk in die toog van dikke stof, een overhemd er onder, boord om en nog een pantalon er onder. En het ergste vond ik dat het noviciaat in Utrecht in “Sint Pieter” aan de Nieuw Gracht was en de eetgelegenheden daar was in de serre met allemaal glas waar de zon op stond te branden. Tsjonge wat was dat heet! Ja, het kloosterleven is warm, werd dan wel gezegd. ”

Geen leraar worden!

“Na één jaar noviciaat in Utrecht ging ik terug naar Zeist om de studie VMTO te volgen met o.a. machinaal houtbewerken, metselen enz. Wat ik me vooral van die opleidingstijd herinner is dat frater Josephus één van de leraren was en dat hij niets wilde weten van machines. ‘Want, zei hij, je moet leren hoe je iets met de hand moet maken. Als je een machine het werk moet laten doen, dan leer je in een kwartier hoe dat gaat. Maar als je met de hand iets maakt dan leer je pas echt hoe het moet.’ En zo is het! We leerden alles met de hand maken en daar heb ik later veel profijt van gehad.

Na een paar jaar VMTO stroomde je automatisch door naar de opleiding om leraar te worden. En dat wilde ik beslist niet. Lessen geven, dat is niks voor mij. Ik heb toen besloten dat ik geen examen wilde doen. Ik hoefde het diploma niet want ik zag mezelf niet voor de klas staan. Ik wilde zelf met m’n handen werken. Ik ben toen naar de prefect gegaan om mijn beslissing voor te leggen en zo is het gegaan. Vrij snel na dat gesprek ben ik overgeplaatst van Zeist naar Borculo. Ik weet nog goed dat frater Bavo bij me kwam en vertelde dat ik me over twee dagen in Borculo moest melden. Zo ging dat. Ik pakte de weinige spullen die ik had en op 1 mei 1967 stond ik bij de Leo Stichting en meldde me bij de overste frater Alberto”.

De technische dienst van de Leo Stichting

“Bij de Leo Stichting werd ik tewerk gesteld als onderhoudsmonteur bij de technische dienst. Het was natuurlijk een enorm complex en er moest steeds verbouwd en opgeknapt worden. Er was altijd werk. Ik wilde met mijn handen aan de slag en dat kon op de Leo Stichting! Ik geloof dat ik alle ruimtes welk drie keer heb verbouwd. En het werk verveelde nooit. Soms was een ruimte totaal uitgeleefd, soms moest het alleen opgeknapt worden of moest het veranderd worden. Als onderhoudsdienst deden we alles. De meubels maakten we zelf. Ik heb honderden bureaus gemaakt, bedden, trappen, kozijnen en het glaswerk er in. We zorgden voor het schilderwerk en de vloerbedekking, net zo lang tot alles weer “pico bello” was. Heerlijk werken, we hadden een heel goed team en samen klaarden we alles.

Ik heb zestien jaar met heel veel plezier op de Leo Stichting gewerkt, gewoond en geleefd. Ik ben er zes jaren lid geweest van het huisbestuur van het Fraterhuis Alexandrinalaan. Ik kan wel zeggen dat dit de drukste en de mooiste jaren zijn geweest.”

“Een drukke tijd was het zeker, want naast mijn werk had ik nogal wat functies bij de plaatselijke voetbalclub in Borculo. Sport is altijd mijn hobby geweest, dus dat paste me goed. Ik was jeugdsecretaris van de club, trainer van het jeugdelftal en ik voetbalde zelf in het eerste elftal. Na mijn werk was ik elke dag op het voetbalveld te vinden. En toen de Scouting dreigde ten onder te gaan omdat er geen leider voor de welpen was heb ik dat ook nog een tijdje gedaan.”

Overste van het Eusebiushuis

“Op een gegeven moment had ik weer eens een gesprekje met frater Evaristus, die toen directeur van de Leo Stichting en lid van het Algemeen Bestuur was, en hij vroeg me of ik overste wilde worden van het Eusebiushuis in Arnhem. Ik was helemaal overdonderd en zei verbaasd: Wat? Ik overste in Arnhem??? Het was nooit bij me opgekomen om mijn werk in Borculo op

te geven om in Arnhem overste te worden. Nou goed, heb ik geantwoord, we moeten zien of ik het kan. Ik heb toen in maart 1983 afscheid genomen in Borculo en ben naar Arnhem gegaan. Daar ben ik ruim vier jaar overste geweest van het Eusebiushuis.”

“Natuurlijk was mijn functie in Arnhem wel heel wat anders dan timmeren en klussen, maar ik vond het ook wel weer een uitdaging. Je moet wel wennen. Elke gemeenschap heeft zijn eigen identiteit en zijn eigen gewoontes. Ook begreep ik al snel dat er hier en daar wat spanningen waren. Maar door goed overleg is dat allemaal recht gezet. We woonden begin jaren tachtig met zeventien fraters in het Eusebiushuis. Vaak waren er rustige periodes zodat ik ook veel andere dingen heb kunnen doen. Ik ging bijvoorbeeld als vrijwilliger bij oudere mensen op bezoek, praatje maken, krant voorlezen en zo. En als ik tijd had was er ook altijd wel werk te doen in de grote tuin, snoeien en wieden, in de winter compost omgooien en de begroeiing langs de Rijn uitdunnen zodat we een mooi uitzicht hielden. Verder was ik op zaterdag begeleider van het jeugdteam van VMZ.

Het liep dus allemaal goed in Arnhem, en ik heb er nooit meer aan gedacht dat ik twijfelde of ik de functie van overste wel aankon.”

Van Arnhem naar Utrecht

“Ik was vier jaar overste in Arnhem toen nogal wat wisselingen plaats vonden in de congregatie. Frater Camillus werd Algemeen Overste, frater Bernhard was negen jaar overste in Utrecht geweest en kon niet worden herbenoemd en toen heeft het bestuur bedacht dat Bernard dan naar Arnhem zou gaan en ik naar Utrecht. Een soort ruil dus.

Toen ben ik overste geworden van het Sint Gregorushuis, een grote gemeenschap van 50 fraters en dat was opnieuw wennen. Veel dingen werden weer anders gedaan in Utrecht, en ik had er baat bij dat ik inmiddels al heel wat ervaring had opgedaan. Ook in Utrecht kreeg ik te maken met spanningen in de gemeenschap en het kostte altijd veel tact en energie om dat in goede banen te leiden.

Na zes jaar heb ik tegen het bestuur gezegd dat het tropenjaren voor mij waren geweest. Ik vond het genoeg en ik wilde het stokje graag aan iemand anders overdragen. Dat was in 1993.”

“Ik bleef in Utrecht, want er kwam al snel ander werk. Ik werd gevraagd om het werk van frater Laurentio – die al aardig op leeftijd was – over te nemen. Frater Laurentio deed de gehele personeelsadministratie. Schrijvend met de hand! De congregatie had toen ongeveer 70 mensen in dienst. Alles ging met codes en zo. Laurentio heeft me een half jaar ingewerkt en toen zei hij: je kunt ‘t nu wel, veel succes ermee. Kort daarna hebben we een computer aangeschaft en daarmee ging het werk wat makkelijker en sneller. Ik werd toen ook al aardig bedreven in opzet en controleren van financiële gegevens.”

Provinciaal econoom

Het werken met cijfertjes ging frater Wim kennelijk net zo goed af als het timmeren met hamer en hout, want toen frater Henk van Vliet tijdens het Kapittel van 1994 werd benoemd tot algemeen econoom, werd frater Wim gekozen tot provinciaal econoom.

Wim: “Ik ben opgeleid tot een ambachtsman en goede timmerman, ik was drie keer overste en in 1994 werd ik benoemd tot provinciaal econoom. Dat zijn toch wel totaal verschillende functies. Je zou het zelf niet bedenken. Ik zeg daarom wel eens gekscherend:

‘Wat kan een goede timmerman toch slecht terechtgekomen’.

“Toen ik jong was heb ik er nooit aan gedacht om econoom te worden, maar je wordt er voor gezet, je gaat je oriënteren en het gaat. Ik had veel contact met Henk van Vliet en hij heeft mij goed wegwijs gemaakt in financiële zaken. Ook van Kees van Rooden heb ik het nodige geleerd van boekhouding en zo. Ik leerde steeds en je moet je nooit schamen om te vragen als je iets niet weet. Ik ben 12 jaar provinciaal econoom geweest tot 31 oktober 2006.”

“In die twaalf jaar heb ik het werk als econoom altijd met plezier gedaan. Er waren in die jaren allerlei ontwikkelingen binnen de congregatie gaande; dat was heel boeiend. Je was op financieel gebied overal bij betrokken en waar nodig droeg ik mijn steentje bij. Een intensief proces was bijvoorbeeld het verplaatsen van de hoofdzetel naar Indonesië, en in Nederland was er naast de gebruikelijke financiën ook veel te regelen vanwege de sluiting van een aantal gemeenschappen. Arnhem ging dicht, ons Moederhuis ging dicht en Fraterhuis St.-Jozef moest worden verbouwd en heringericht.”

“Nadat ik in 2006 ben gestopt als provinciaal econoom, ben ik lid geworden van het Provinciaal Bestuur Nederland en tevens plaatsvervangend provinciaal overste. In 2012 ben ik in die functie herbenoemd. Tegelijk was ik in die tijd drie jaren overste van het Fraterhuis St.-Jozef.“

Zelfstandig wonen

“Een heel belangrijke persoonlijke stap was dat ik in december 1998 alleen ben gaan wonen in een huis aan de Cabrallaan in Utrecht. Er waren meer fraters die eind negentiger jaren de gemeenschap verlieten om zelfstandig te gaan wonen. Ik wilde dat ook wel. In die tijd was al voorzien dat het Sint Gregoriushuis zou sluiten en omdat ik graag in Utrecht wilde blijven wonen, heb ik het bestuur gevraagd om in Utrecht een huis te kopen. Ik heb daarvoor toestemming gekregen en dit huis gevonden. Ik woon hier nu vijftien jaar. Van hieruit heb ik steeds mijn werk gedaan, eerst naar het Sint Gregoriushuis en daarna naar De Bilt. Ook heb ik in het begin op verschillend gebied vrijwilligerswerk gedaan hier in Utrecht, maar dat heb ik grotendeels afgebouwd.”

Kleine projecten in Suriname

Heel onverwacht zijn er voor frater Wim hulpacties uit een heel andere hoek gekomen, namelijk uit Suriname. Al enkele keren hebben we een bericht kunnen lezen over financiële hulp vanuit

de congregatie aan Kinderterhuis Leliëndaal in Suriname. Wim legt uit hoe dat is gegaan.

“Mijn kennismaking met Suriname is eigenlijk gekomen doordat in het Sint Gregoriushuis één van de verzorgsters uit Suriname kwam: ze heet Alma Soekhai en ze werkt inmiddels al 31 jaar voor de fraters. Toen ik nog in het Sint Gregoriushuis werkte, maakte ik geregeld een praatje met haar en dan kon ze heel boeiend over haar geboorteland vertellen. Op zekere avond sloeg het noodlot toe omdat de vrouw van haar broer een hartstilstand kreeg en de alarmdienst was niet bereikbaar. Ze hebben mij toen gebeld. Het was bij mij in de buurt en ik ben er onmiddellijk heengegaan, heb de politie en ambulance gebeld. Kortom, de vrouw is diezelfde avond overleden, ze was moeder van twee dochtertjes. Sinds die trieste gebeurtenis is de band met deze familie hechter geworden. En de familie Soekhai drong er steeds op aan dat ik toch echt eens een keer naar Suriname moest gaan. Het heeft jaren geduurd voordat ik er toe kwam om die reis te maken. Ik had bijvoorbeeld nog nooit gevlogen. Maar toen ik er de eerste keer kwam, was ik meteen verkocht. Wat een prachtig land, een natuur zo overweldigend, een enorme variatie aan vogels en vissen, het water in de sloten zo helder, en dan de mensen, zo gastvrij, zo warm en lief, ze doen echt alles voor je.”

“Tja, en als je daar dan bent, geef je je ogen goed de kost en dan zie je niet alleen het moois maar ook de armoe en de nood, vooral in kindertehuizen en bejaardenhuizen. Als financiële man zit ik dan al snel te rekenen wat het zou kosten om iets noodzakelijks te verbeteren of aan te schaffen. Het zijn meestal kleine projecten die zoveel verbetering voor de mensen kunnen brengen. Het laat je niet los en als ik weer thuis ben, maak ik een beschrijving met een financieel plaatje en dan schrijf ik een voorstel met een verzoek aan ons bestuur om zo’n klein project financieel mogelijk te maken. Het gaat dan meestal om een paar duizend Euro. Als het bestuur akkoord gaat met de financiële steun, wordt het geld nooit zomaar gegeven. We hebben in Suriname een vertrouwensman die het project begeleidt en verantwoording aflegt. Als ik dan na een

tijdje in Suriname ben, ga ik zelf kijken hoe het gegaan is. Op deze manier is elk project heel positief verlopen. Door deze relatief kleine hulpacties zijn de mensen ontzettend blij en dankbaar. Het is de bedoeling dat ik in de maand mei weer naar Suriname ga. Dat is voor mij echt vakantie en ik verheug me daar al op.”

Problemen en onbegrip

Alles wat frater Wim vertelt over de verschillende episodes in zijn fraterleven vertelt hij met dierbare herinneringen en vaak met een glimlach. Maar ..... dat er in het leven soms onverwachte nare dingen gebeuren die het ritme in je leven verstoren, heeft frater Wim ook ervaren. Problemen en onbegrip hebben ertoe geleid dat hij sinds een jaar niet meer in Fraterhuis St.-Jozef komt; medebroeders zien hem niet meer verschijnen op verjaardagen en andere festiviteiten. We vragen aan Wim of hij kan uitleggen waarom hij zo’n zware beslissing heeft genomen.

Wim: “Ja, ik wil het nog wel eens proberen uit te leggen, want het was zeker niet gemakkelijk om uiteindelijk een besluit te nemen met die consequenties. In een brief aan mijn medebroeders heb ik die uitleg ook gegeven. Het heeft allemaal te maken met de problemen in de personele bezetting van de verpleegkundige hulp aan de fraters in St.-Jozef, waardoor er een benoeming moest plaatsvinden. Op een gegeven moment lag er een benoeming en daar kon ik niet akkoord mee gaan. Naar mijn mening was door deze benoeming de professionele verpleegkundige hulp aan de fraters niet gewaarborgd. Als lid van het Provinciaal Bestuur was deze portefeuille juist aan mij opgedragen. Ik voelde me daarom extra verantwoordelijk voor de zorg aan de fraters. Ondanks mijn bezwaar is het bestuur volledig achter de dubieuze benoeming blijven staan. Dat is voor mij onbegrijpelijk. Ik begrijp nog steeds niet waarom dit heeft kunnen gebeuren. Het is echter zo gegaan en ik heb het bestuur medegedeeld dat deze hele gang van zaken zo zwaar weegt voor mij, dat ik me op alle fronten terugtrek. Alle functies die ik op provinciaal niveau had, heb ik neergelegd. En helaas is de consequentie ook dat ik niet meer in De Bilt kom.”

“Wel ben ik in april enkele weken naar Indonesië geweest om daar samen met provinciaal econoom frater Erik Lundgren projecten te bezoeken en vergaderingen bij te wonen. Ik ging naar Indonesië omdat ik lid ben gebleven van twee commissies van het Algemeen Bestuur. Op verzoek van het Algemeen Bestuur heb ik toegestemd om lid te blijven van de Commissie Beleggingen en de Adviescommissie Financiën van het Algemeen Bestuur.”

Geen jubileumfeest

Langzaam aan komt de datum van het kloosterjubileum van frater Wim in zicht. Aan hem dus de vraag hoe hij denkt zijn jubileum te vieren.

Nadenkend antwoordt hij: “Nee, een feest zal er voor mij niet zijn. Ik ben momenteel echt niet in de stemming om aan het feest ter gelegenheid van mijn jubileum te denken. Allereerst natuurlijk vanwege de problemen die er zijn geweest. En er is een tweede reden om dit jaar geen feest te organiseren omdat kort geleden een broer van mij plotseling is overleden. Het past dan niet om te gaan feesten. In onze familie is het een goede gewoonte om na het overlijden van een dierbaar familielid een jaar van rouw in acht te nemen. Daar wil ik me ook aan houden. Dus voorlopig laat ik mijn kloosterjubileum passeren. Het blijft even zoals de situatie nu is.”

“Toch wil ik graag als laatste opmerking zeggen, dat ik naar al mijn medebroeders geen enkele nare gedachte heb, ik ben niet bozig of haatdragend, na die moeilijke periode in St.-Jozef en de breuk die daardoor is gekomen. Ik bewaar prachtige herinneringen aan alle fijne en sympathieke contacten met mijn medebroeders. Met een goed gevoel denk ik terug aan het werk dat ik op zoveel fronten heb mogen en kunnen doen. Daar ben ik dankbaar voor. Soms denk ik wel eens: Ik heb het zo slecht nog niet gedaan, want er is in die jaren door mijn toedoen nog nooit iemand weggelopen.”

□

Petra de Landmeter

ZILVEREN JUBILEUM TOLKEN

“Vanmorgen willen we Inge, in aanwezigheid van haar man en Renate, in de persoon van Barend even in het zonnetje zetten. Daar is alle reden voor want verleden jaar op 9 december was het 25 jaar geleden dat Renate en Inge voor het eerst bij ons Algemeen Kapittel kwamen tolken. In december vorig jaar was het te druk met allerlei zaken en daarna was het nog moeilijk genoeg om een geschikte datum te vinden dat jullie in De Bilt konden komen.

Vandaag is het dus gelukt.

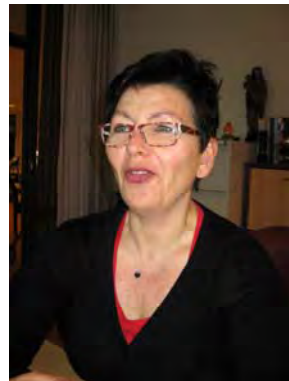
In de afgelopen 25 jaar is er door Inge en Renate veel mondeling en schriftelijk vertaalwerk geleverd. In Nederland en Indonesia, maar ook in Kenya en in Frankrijk. Tolken bij de kapittels en andere bijeenkomsten, maar ook het vertalen van de Constituties, de publicaties van Joos van Vugt en allerlei voorkomende uitgaven en artikelen. De fraters hebben waardering voor de wijze waarop Inge en Renate zich hebben ingeleefd in ons leven. Jullie zijn er echt bij gaan horen.”, aldus frater Wilfried bij zijn woordje.

□

de pen doorgeven

Aan mij is gevraagd of ik een stukje wil schrijven voor Inko. Ik vind het best moeilijk om iets te schrijven, want ik ben meer een prater dan een schrijver. Maar ik zal het toch proberen.

Ik zal me even voorstellen. Mijn naam is Will Jacobse. Ik ben getrouwd met Peter Jacobse. Ik heb ongeveer twee en half jaar in het Fraterhuis gewerkt als huiskamerbegeleidster. Wat ik met heel veel plezier heb gedaan. Ik ben wegens de reorganisatie overgeplaatst naar het zorgcentrum Beukenstein. Ik neem daar de telefoon op en doe receptiewerk. Het bevalt mij heel goed ik heb hele leuke collega's en ik vind de bewoners ook erg vriendelijk.

DE TUIN

Peter en ik wonen sinds 2007 in Bunnik. We hebben daar een hoekhuis gekocht met een voor-, zij- en achtertuin. Ik wist weinig af van tuinnieren maar al doende heb ik het tuinnieren geleerd. "Je moet gewoon wat proberen", dacht ik en dan maar kijken of het lukt ja of nee. Wat mij opviel in Bunnik was dat er zoveel verschillende dieren aanwezig zijn. Prachtige vlinders en heel veel vogeltjes en eekhoortjes en dat allemaal in onze tuin, prachtig! Ik zal uw straks een paar leuke verhalen vertellen over wat wij mee hebben gemaakt in de tijd dat wij in Bunnik wonen.

Er is een boom in Bunnik, die staat gewoon in een woonwijk voor een woning waar veertien ransuilen in slapen overdag. Toen ik dit voor de eerste keer hoorde, geloofde ik het gewoon niet! Moet

u zich voorstellen, veertien uilen in een boom... Maar het was waar! Ik heb het met mijn eigen ogen gezien en het was prachtig om zien hoe ze daar zaten.

Ook in onze tuin zitten veel vogels; ik zal er een paar noemen want ik ben onder tussen ook een vogelkenner geworden (dankzij de hulp van Frater Willibrordus): kuifmees, groenlingen, sijsjes, groene specht, bonte specht, boomklever en dan alle andere vogels zoals koolmees, mussen en pimpelmees.

Maar soms heb je ineens een bijzondere vogel in de tuin. Tenminste dat bleek toen ik een keer op een goeie dag thuis kwam. Maar voordat ik u het verhaal vertel over de vogel moet ik u eerst nog wat anders vertellen. Aan de zijkant van ons huis zit de uitlaat van onze afzuigkap. U weet wel zo'n klepje dat als je de afzuiger aanzet het klepje buiten beweegt omdat de afzuiger blaast. Ik heb aan Peter een keer gevraagd of hij eens naar dat klepje wilde kijken want ik had het idee dat de afzuiger niet meer werkte. Maar Peter dacht: "ach dat zal allemaal wel meevallen en ik zal er wel een keer naar kijken als ik tijd heb". Dat brengt me weer terug bij het verhaal van de bijzondere vogel. Ik kwam thuis van het werk en zag dat er een dode vogel op de oprit lag zonder hoofd. De garage die aan onze zijmuur zit (en ook het klepje van de afzuiger) zat vol met bloed en het keukenraam ook. Ik heb de

dode vogel - volgens mij een dode gans die gepakt was door een buizerd - zo goed en zo kwaad opgeruimd. Ik had niet zoveel tijd om het allemaal op te ruimen, want ik had een afspraak met de kapper. Ik had een briefje aan Peter geschreven met instructies voor het eten wat hij moest doen als hij thuis kwam. Hij zou er voor zorgen dat het eten in de oven werd gezet. Maar Peter kwam eerst bij mij in de kapperszaak om te vragen wat er was gebeurd, omdat hij overal veren vond en bloed op de garagedeur. Toen Peter mijn verhaal had gehoord, bedacht hij dat 'ie de garagedeur wel kon schoonmaken terwijl het eten in de oven stond. Zo gezegd zo gedaan.

Peter was bezig met het afsputten van ons raam toen hij ontdekte dat het klepje van de afzuiger niet werkte (jawel!, waar een dode gans al niet goed voor is). Peter ging binnen in de keuken kijken wat er aan de hand was met de afzuiger. Hij kwam tot de conclusie dat we een muis in de pijp van de afzuiger hadden. Die heeft daar al een tijdje gewoond want hij had de halve pijp al op gevreten, met het gevolg dat Peter naar de bouwmarkt moest om een nieuwe pijp te kopen. Uiteindelijk hebben we voor de uitgang van het klepje van de afzuiger kippengaas gemaakt want meneer muis is nog een paar keer langs geweest.

Zo zie je maar wat er allemaal niet kan gebeuren in een tuin.

Ik zal uw nu nog een grappig verhaal vertellen over ons petekind Bart. Bart was vijf jaar en kwam vorig jaar bij ons logeren, dat vindt hij helemaal geweldig! Samen met ome Peter met treintjes spelen en met de racebaan, dan is Bart in zijn element. Zo gingen we tussen de trein en de racebaan met z'n drieën naar de dierenwinkel in het dorp om een voederhuisje te kopen voor een eekhoorn. We stonden buiten naar de voederhuisjes te kijken welke we zouden kopen. Ik weet niet of u weet hoe zo'n huisje er uitziet? Voor de mensen die het niet kennen: zie foto.

Ik had een huisje uitgezocht toen Bart aan mij vroeg "tante Will hoe werkt dat nu? Hoe komt die eekhoorn nu aan zijn eten?" Ik zei tegen Bart dat hij voor op het klepje gaat zitten en dan doet hij het klapje van het voer open en pakt een nootje en doet het klapje weer dicht. Waarop ome Peter zegt "en dan stopt hij een euro in de gleuf, ha ha". We hebben samen met de mensen van de dierenwinkel heel hard staan lachen. Deze winter was Bart weer bij ons op bezoek. We zitten in de kamer aan de koffie als Bart zijn oog op het eekhoornhuisje valt. "Tante Will", "ja Bart", "waar zit die gleuf van die euro nou"? U begrijpt het al, we hebben weer gelachen. Zo zie je maar het zijn de kleine dingen in het leven die je veel plezier kunnen geven.

Dit was mijn verhaal ik hoop dat u er van genoten hebt. Ik in ieder geval wel.

Ik sluit af met een gedicht over bomen wat ik zelf heel mooi vind. Dit gedicht is geschreven door Hans Bouma.

Rest mij nog u de groeten te doen van mijn man Peter en bedankt voor de gezellige tijd in het Fraterhuis. En deze pen geef ik graag door aan Lieneke van Wolferen.

Groeten Will Jacobse

ALS BOMEN

Mensen
die als bomen
naast je staan,

Schouder aan schouder,
lijf aan lijf,
ziel aan ziel,

Als bomen
zo standvastig,
zo begripelijk,
zo opbeurend,

Vrienden, vriendinnen
Voor elk seizoen,
vrienden, vriendinnen
voor elk seizoen,

Bomen van mensen,
ben je hen rijk,
vast sta je,
vast als een boom.

Hans Bouma

ZILVER VOOR

FRATER MONTFORT

In de najaarsvergadering van de redactie van INKO kwam de lijst van jubilarissen in 2014 al op tafel. In verband met de diverse plannings kun je er niet vroeg genoeg mee beginnen. Dat bleek nu ook weer: op de lijst staat Montfort als zilveren jubilaris. Wetende dat ik in november 2013 een paar weken in Malang zou zijn, bood ik aan om te proberen hem te interviewen. Zo is dat geschied op dinsdagmorgen 26 november 2013 met behulp van tolk pater Cyprianus Verbeek, carmeliet, die al een mensenlevenlang in Indonesie werkt. Hij tolkt voor ons al vanaf het moment dat fr. Wilfried als Algemeen Overste er woonde.

KLEMENS MERE

In Indonesië gebruiken de fraters hun kloosternaam, al wordt die in negentig van de honderd gevallen wel verbasterd c.q. verkort tot een roepnaam. Voorbeelden: Dominikus wordt dan Domi; Stanislaus wordt Stanis enz. De kloosternaam van onze zilveren jubilaris wordt volgens mij soms afgekort tot: Mon. Maar zijn doopnaam kende ik niet en met alleen de K in het Jaarboek, kom ik niet verder. Dus de eerste vraag van mij was waar die K voor staat. Zijn doopnaam blijkt Klemens te zijn.

Klemens werd geboren op 9 augustus 1967 in Muka Ngada, Bajawa, West Flores. Hij was de jongste van acht kinderen. Het gezin met 4 jongens en 4 meisjes stamt zowel langs vaderszijde als die van moeder af van hogere gezagsdragers binnen hun stam. Het waren grootgrondbezitters. Na de dood van de ouders is het land over de vier broers verdeeld, toen Klemens later het klooster inging, werd zijn deel onder de overige drie broers verdeeld.

Zijn grootouders zijn gedoopt door pater Bot, SVD.

Klemens ging in zijn kampong naar de lagere school en daarna in de buurt naar de SMP, de lagere middelbare school. Vervolgens doorliep hij de SMEA, de middelbare school voor economisch en administratief onderwijs in Ende.

NAAR HET KLOOSTER

Klemens wilde bij de Passionisten intreden en meldde zich tegelijk aan met twee 30-jarige mannen. Die twee mochten meteen blijven, maar Klemens werd nog te jong bevonden en moest later maar terugkomen. Zo ver kwam het niet, want kort daarop ontmoette hij fr. Wilfried van Engen en die zei meteen: “Kom maar!” en spoedig daarna was hij postulant bij fr. Antonius in Maumere in het huis naast de kerk. Dit postulantenhuis is bij de aardbeving van december 1992 verwoest.

Op 12 juli 1989 begon Klemens als frater Montfort aan zijn noviciaat in Karangbesuki met fr. Clemens als magister en het laatste half jaar fr. Simon, omdat - na de plotselinge dood van fr. Rumoldus - fr. Clemens Vikarius werd van het distrikt Indonesië.

LOOPBAAN

In juni 1991 werd Montfort benoemd als onderwijzer op de lagere school van de fraters in Kediri. Al een jaar later werd hij benoemd op het kantoor van Yayasan Mardi Wiyata, de scholenstichting, toen nog gevestigd in het fraterhuis aan de Celaket in Malang. Na twee jaar volgde zijn benoeming daar als hoofd van de onderafdeling.

Van 1995 tot 2000 was Montfort secretaris van de scholenstichting en werd tevens secretaris van een organisatie met betrekking tot onderwijs en opvoeding in het bisdom Malang, met de vrij algemeen bekende Romo Go als voorzitter.

In 2001 werd Montfort benoemd tot voorzitter van de scholenstichting, als opvolger van fr. Valens. Inmiddels was het kantoor van deze stichting in 1998 verhuisd naar het huidige complex in Karangwidoro, tezamen met het Provinciaal van Indonesië en een gemeenschap.

DE MISSIE VAN DE SCHOLENSTICHTING

Op mijn vraag welke de missie is van de scholenstichting stelt Montfort heel direct en beslist, dat het dezelfde is als de visie en missie van de Congregatie. Ik heb Montfort niet gevraagd om deze nader toe te lichten, want ik weet dat het in Indonesië heel gebruikelijk is om hierover mooie uitgebreide teksten te maken. Wij spraken altijd over het doel van de Congregatie en dat in de bekende volzin: onderwijs en opvoeding van de jeugd, vooral van hen die minderbedeeld zijn of soortgelijke termen. De strekking is in beide culturen dezelfde.

Het tweede punt dat Montfort aangaf is in feite het concretiseren van het bovenstaande: de “rijke” scholen betalen voor de “arme” scholen oftewel ouders die hun kinderen naar onze scholen sturen betalen voor kinderen die geen schoolgeld hebben. Wij zeggen altijd: Surabaya betaalt voor Sumba!

Hiermee raken we aan een moeilijke materie, namelijk de financiën; de onderlinge relaties; de regering e.d. Ik zal zo goed mogelijk verwoorden wat Montfort hierbij heeft aangegeven.

Door allerlei regelingen en eisen van de regering wordt het steeds moeilijker om je eigen visie vast te houden en de rijkere voor de armen te laten mee-zorgen. Ook de congregatie hoopt dat de scholenstichting op een duidelijke manier kan bijdragen aan het inkomen voor de Provincie Indonesië. Dit is en blijft een moeilijke zaak voor beide betrokkenen. Dit geldt niet alleen voor onze congregatie, maar voor alle religieuze instituten die een eigen scholenstichting hebben.

Daarbij komt dat de regering de Islamscholen met veel steun helpt om beter te worden en dat gaat vaak ten koste van de andere scholen.

Zo zie je hier en daar de vraag opkomen: moet de scholenstichting onder de congregatievlag blijven of onder een eigen vlag gaan varen??? Daarbij komt ook nog dat bij meerdere katholieke scholen een strijd ontstaat om de leerlingen!!! Door afname van het aantal leerlingen wordt de concurrentie groter. Onze scholen blijven met het aantal leerlingen gelukkig nog aardig op peil.

Een groter gevaar dreigt door de idee van de regering om het onderwijs kosteloos te maken....!

Het hele onderwijs zou gratis dienen te zijn, van de kleuterschool tot en met de universiteit! In vergelijking daarmee zou bijvoorbeeld ons katholiek onderwijs als erg duur te boek komen te staan.

Montfort heeft in de plaatselijke Malang Post al eens een artikel hierover geschreven, maar helaas van de burgemeester er geen reactie op gekregen.

FRATER-LERAREN EN HUN COLLEGA'S

Op alle scholen van deze stichting werken wel enkele fraters als leraar. De relatie met de niet-frater leraren is over het algemeen wel goed te noemen. Maar Montfort mist bij de eigen medebroeders soms wel iets meer power om er echt iets van te maken. Veel andere leraren zijn professioneler, presteren meer, wellicht omdat ze bang zijn om hun kostje te verliezen, maar toch.... Montfort heeft de ervaring dat dit een vrij algemene klacht is in de wereld van de scholenstichtingen met religieuzen in hun geledingen.....

Religieuzen zijn in het algemeen toch moeilijker te motiveren, ondanks dat er wel door seminars en cursussen geprobeerd wordt dit positief te benaderen.

Wel heeft de scholenstichting vier maanden geleden een stuk opgesteld met de criteria waaraan fraters dienen te voldoen om aan een school benoemd te kunnen worden. Dit brengt mij bij de vraag hoe het zit met de samenwerking met het Provinciaal Bestuur inzake verplaatsingen / benoemingen.

Het Provinciaal Bestuur komt met een plan en legt dit voor aan de scholenstichting. Is men akkoord dan schrijft de scholenstichting de nodige mutatiebrieven en doet het verdere werk dat erbij komt (soms een heel karwei!!). Betrokkenen pruttelen soms wel eens tegen, maar over het algemeen gaat het goed.

EEN INTERNAAT IN SURABAYA???

In een pas verschenen tijdschrift *Nieuws van de eilanden Flores/Sumba/Timor en Alore (Warta Flobamora, edisie XII, nov. 2013)*, las ik in een artikel van Leo Larantukan een artikel over het belang van internaten. Ik ken alleen de internaten op de Kleine Soenda-eilanden, zoals wij deze noemden, vanwege de jeugd die ver uit de bergen komt om onderwijs te kunnen volgen, maar niet dagelijks naar huis kan. Tot mijn verbazing sprak Montfort over het idee van een internaat in Surabaya.... Daar wilde ik meer van weten. Zijn eerste reden is, dat in zo'n onderwijsstad als Surabaya heel veel kinderen onderwijs komen volgen, die bijvoorbeeld van Kalimantan komen, maar ook van Java-zelf en dan ver van buiten de stad. De tweede reden is dat de congregatie bij het fraterhuis St.-Paulus aan Kepanjen een stuk grond braak heeft liggen, dat helemaal vrij is van (zgn.) eigenaren. Er heeft indertijd een drukkerij gestaan. En de derde reden is dat er heel veel kosthuizen rondom de scholen staan voor de kinderen uit Kalimantan, Irian e.d., die heel veel geld daarvoor vragen. Het zou een bron van inkomsten kunnen zijn voor de Provincie.

Mij is het heel duidelijk, maar een besluit hierover nemen, is niet aan mij!

WENSEN

Tot slot vraag ik Montfort of hij nog wensen heeft voor zichzelf of voor de scholenstichting of voor de congregatie.....

Voor zichzelf hoopt hij op een goede gezondheid, zodat hij dit belangrijke werk van goed onderwijs voor de kinderen kan blijven doen en daardoor ook bijdraagt aan het inkomen voor de congregatie. Hij hoopt dat velen hard blijven werken, niet alleen voor het geld maar ook voor het aanzien van de congregatie in de onderwijswereld. Voor zichzelf, voor de stichting en voor de congregatie hoopt hij op gebed en hulp, want het is de Heer die het in feite doet door ons.

En tot slot deelt hij mee, dat de stichting dit jaar met een boek en een curriculum voor de leraren komt bedoeld voor alle klassen van het onderwijs (klas 1 lagere school tot eind middelbaar onderwijs) gebaseerd op *de weg van het hart, de spiritualiteit van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart*.

Na nog een foto genomen te hebben van Montfort zelf en samen met zijn staf, werd dit sympathieke interview afgesloten.

Foto van Montfort en van de staf. Achterste middenin frater Kardinus

*Malang, 26 november 2013
Leo Ruitenber*

ZIJ WIJST ONS DE WEG NAAR DE BRON

Wie is Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart voor mij?

Eigenlijk ben ik niet zo'n Maria-fan. Misschien klinkt dit als vloeken-in-de-kerk, maar een centrale plaats in mijn leven heeft zij niet. Toch is zij in mijn geloofsbeleving niet afwezig. Het ligt meer genuanceerd. Ik zal proberen het uit te leggen.

Nieuwe belangstelling?

Vandaag is er best veel te doen over de plaats die Maria inneemt in ons geloven. Sommigen zeggen zelfs dat in West-Europa de aandacht voor de Moeder van God toeneemt en dat in het leven van veel Katholieken Maria een belangrijke plaats inneemt. Als het vroeger over Maria ging, ontstonden er onmiddellijk twee kampen: aan de ene kant bevonden zich de protestanten die niet "in Maria geloofden" (want zo noemden wij dat) en aan de andere kant stonden wij Katholieken, die Maria met processies en bloemenhulde uitbundig vereerden en haar toezongen met een uitgebreid repertoire aan liederen: O reinste der scheps'len; Wees gegroet, o Sterre; God groet u, zuiv're bloeme, enz. Vandaag in 2014 is dat anders.

De kentering ligt ergens in de jaren '70-'80, een tijd van een sterk feministisch denken. Er is die jaren veel geschreven en gesproken over de figuur van Maria:

- Is zij de nederige en gehoorzame dienaar ... "zie de dienstmaagd des Heren"?
- Of is zij de autonome vrouw, die fier naar voren treedt in het Magnificat?
- Is zij de Moeder van God?
- Of is zij de God-Moeder?

In onze kijk op Maria hebben we veel te danken aan het feminisme. Een paar jaar geleden las ik met veel belangstelling het boek *Truly Our Sister, a theology of Mary in the Communion of Saints* (2003). De titel is ontleend aan een uitspraak van Paulus VI: “Maria is werkelijk onze zuster, die als een arme en nederige vrouw ons lot heeft gedeeld.” Auteur is de Amerikaanse Zuster Elisabeth Johnson. Met een kritische, feministische houding beschrijft deze deskundige exegeet het postconciliaire denken over Maria. In de jaren '80 leek het belangrijkste gezegd. Toen werd het stil! Maar in de praktijk, in het geloofsleven van miljoenen gelovigen, verflauwde de Mariadevotie niet. Die nam zelfs toe.

Vandaag kom ik katholieken tegen die “niks met Maria hebben”. En daarnaast ken ik christenen uit de Reformatie die de Moeder van Jezus weer bewust een plaats geven in hun eigen geloofsleven en in dat van hun gemeente. En dan heb ik het niet eens over de Moslims in Nederland. Sommigen lezen in de derde soera van hun Koran méér over de Moeder van Jezus dan wij, Christenen, in onze hele Bijbel. Als vrijwilliger bij het Missionair Servicecenter in Tilburg sprak ik met een Moslim uit Oost-Europa. Hij vertelde dat hij af en toe een katholieke kerk binnenloopt: “Jullie hebben zulke mooie afbeeldingen van Maria”. Alleen snapte hij niet waarom onze kerken altijd op slot zitten ...

Een leerling die de weg wijst

Als Maria al een rol speelt in mijn leven, dan is het vanwege de manier waarop zij in het leven stond. Vóór alles was zij een vrouw die in de school van het leven heeft geleerd wat het betekent leerling te zijn van haar Zoon. Op haar beurt wijst zij ons de weg, is zij een wegwijzer in de ware zin. Nu mag je wegwijzers nooit midden op de rijbaan zetten; dat is levensgevaarlijk! Een wegwijzer zet je *aan de kant* van de weg. Dát bedoel ik wanneer ik aan het begin van mijn verhaal zeg dat Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart niet zo'n centrale plaats inneemt in mijn leven. En toch is zij degene die laat zien wat leerling-zijn betekent in het leven van

alledag, waar we soms als het ware ‘los van God’ zijn en toch weer steeds naar Hem op zoek.

Ik beseft dat nu ik ouder word, er een nieuwe uitdaging voor mij ligt, namelijk het ‘Hier ben ik’, dat ik ooit heb uitgesproken, opnieuw inhoud te geven. Vandaag doe ik dat anders dan toen ik met het élan van de jeugd mijn tocht begon. De jaren zijn immers niet zomaar aan mij voorbijgegaan. Ze hebben van mij een ander mens gemaakt. In zekere zin sleep ik nu minder ballast met me. Veel van mijn opvattingen over God, religieus leven, kerk en samenleving zijn veranderd. Bovendien zijn er veel mensen om mij heen weggefallen; ik weet hoe broos en wispelturig het leven kan zijn. Er waren dagen waarop ik mijzelf opnieuw moest afvragen waar het nu werkelijk om ging, tijden waarin ik opnieuw greep moest krijgen op mezelf, op mijn leven. Dat alles heeft mij realistischer gemaakt, soberder, meer gericht op wat wezenlijk is. Ik heb daarbij de hulp ervaren van een betrouwbare gids, een gesprekspartner die schouder-aan-schouder met me meetrekt. Vaak ging die tocht tegen de stroom in. Op mijn betere dagen ervaar ik mijn leven als een reis terug naar de bron, terug naar wat mij ten diepste beweegt.

Bronnen van levend water

Op zoek naar de bron van waaruit ik leef... De bron is een oud, bijbels beeld. Het verhaal gaat dat ten tijde van de grote hongersnood God zelf Izaak de weg heeft gewezen naar een land dat zijn volk leeftocht geeft, overvloediger dan Egypte. Land en nageslacht worden de concrete gestalte van het Verbond. Uiteindelijk vestigt Izaak zich in het land dat hem beloofd was. Hij zaait, hij oogst, hij wordt rijk en raakt ‘gesetteld’. Ook bij Abimélek, de koning van dit onbekende land, staat Izaak hoog in aanzien. Maar terwijl zijn schapen en runderen groeien in aantal, nemen ook zijn tegenstanders toe. Uit afgunst gooien de Filistijnen 's nachts de bronnen dicht met zand. En in de woestijn zijn juist die bronnen van levensbelang voor hem, voor zijn volk en zijn

vee. Wanneer het dan weer morgen wordt, graven Izaak en zijn knechten alle bronnen en putten weer uit; één voor één. Aan iedere bron geeft hij een naam (het klinkt als een scheppingsverhaal!): Esek, Sitna, Rechobot ... oude namen als herinnering aan vroeger en nieuwe namen met het oog op morgen. Dan gaat het water stromen en het leven komt weer op gang. Het verhaal besluit met "de Heer heeft ons ruimte gegeven, zodat we kunnen groeien in dit land".

Het klinkt als een beeld van ons leven: bronnen worden moedwillig dichtgegooid door anderen, ze verzanden door eigen nalatigheid of onvermogen, ze zijn nauwelijks meer terug te vinden. En Maria? Zelf leerling, is het haar levenshouding die ons de bronnen wijst, die aanwezig zijn in onszelf en om ons heen. Soms moeten ze opnieuw worden uitgegraven, zodat het water weer gaat stromen en het land weer vruchtbaar wordt.

Door de persoon die zij was en door haar manier van omgaan met het leven, wijst zij ons uiteindelijk de Bron van levend water, de bron waaruit wij samen drinken.

□

*Ben Verberne msc
Tilburg, april 2014*

SUL

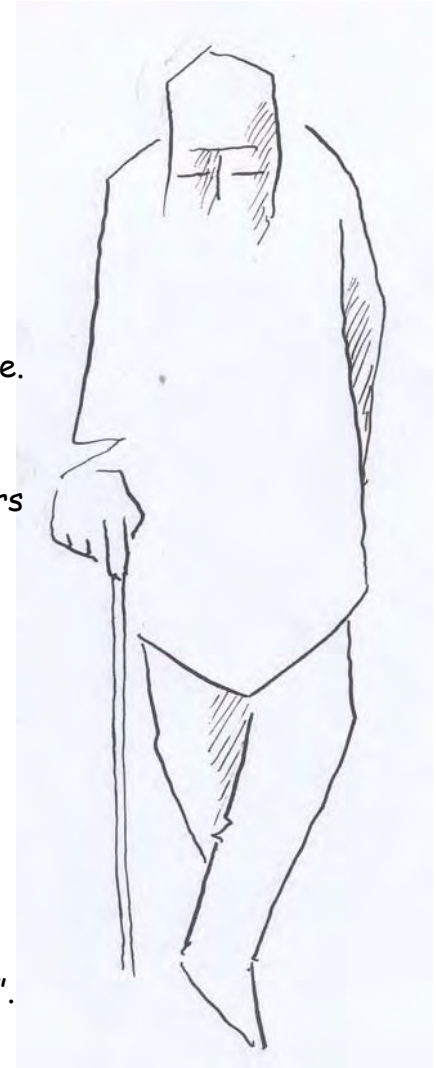
Ach wat ben ik toch een prutser.
Eigenlijk een kuddendier,
ben benepen, saai bekrompen.
Dus mentaal een kruidenier.

Ik praat na wat and'ren zeggen,
klakkeloos, zonder motief.
Zo de wind waait, waait mijn jasje.
Nimmer ben ik constructief

Ik loei graag de stomste stampers
Vol van boemketelmuziek.
Dan pas gaat in mij iets trillen.
Dan eerst word ik energiek.

Ik snap niets van nieuwigheden.
Slechts het oude blijft mij lief.
Al dat nieuwe is maar ontuig,
en verwekt veel ongerief.

Ik brul leuzen met de massa.
Zeg naar wens dan "ja", dan "nee".
Hoe de winden dan ook waaien
altijd draait ik met ze mee.

Nooit heb ik een eigen mening.
In dit opzicht steeds stabiel.
Daarom blijf ik ondanks leeftijd
onnadenkend, infantiel.

Nooit zal ik een zaak bekijken.
Ik zie bomen, niet het bos.
Eeuwig zeg ik "Ja" en "Amen",
ook al kletst men er op los.

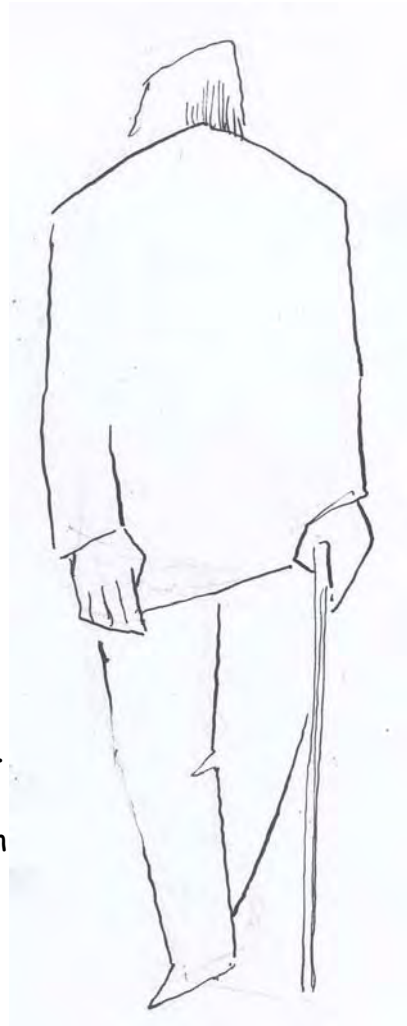
Geen bedenkingen, bezwaren,
tegen staat of mijn partij,
tegen dat wat is geregeld,
door bestuur en maatschappij.

Dagelijks lees ik mijn krantje,
vol met politiek gekift.
Wat een kakelende bende.
Al die lieden zijn geschift.

's Avonds hang ik voor het kastje.
Oppervlakkig kijkplezier
Maar ook dat kan mij niet schelen
Heel de dag door: kruidenier!

□

Theobaldus

BIJ MIJN DIAMANTEN PRIESTERFEEST

Pastor Gerard de Wit

Ik kreeg het verzoek om een stukje te schrijven voor INKO, met als voornaamste reden dat ik binnenkort mijn 60-jarig priesterfeest ga vieren. Nu vrees ik dat er dezer dagen al uitgebreid stilgestaan wordt bij mijn ervaringen in deze 60 jaar. Daar komt bij dat ik inmiddels ook 20 jaar betrokken ben bij Maartensdijk, en ook dat zal de interviewers niet ontgaan.

Eigenlijk wil ik iets anders doen: terugkijkend op de ervaringen van de laatste jaren, en lattend op de ontwikkelingen in de kerk van Nederland, me de vraag stellen: Wat zeg ik als ik kijk naar de toekomst, nu ik zelf een grote stap terugdoe?

60 jaar priesterschap is geen kleinigheid. Zeker in mijn leven zijn die 60 jaar een afwisseling geworden van steeds nieuwe taken, afwisseling ook met steeds andere ervaringen. Ervaringen in parochies als kapelaan en jeugdpastor; ervaringen in het onderwijs als auteur en godsdienstleraar; ervaringen in de structuur van een bisdom als deken en bisschoppelijk gedelegeerde voor het katholiek onderwijs; ervaringen bij Justitie als justitiepastor in Amsterdam (de Bijlmerbajes); en ervaringen internationaal, als secretaris-generaal van de internationale commissie van katholieke hoofdaalmoezeniers ICCPPC, en als NGO-afgevaardigde bij de Verenigde Naties in Wenen.

In 1994 ging ik helpen in Maartensdijk, als vrijwilliger-assistent. Als ik de 20 jaar die ik daar heb meegemaakt overzie, dan moet ik allereerst en in alle eerlijkheid erkennen, dat ik binnen deze gemeenschap eigenlijk niet een normale pastoor geweest ben, zelfs niet heb willen zijn (en misschien ook niet had kunnen zijn). Want bij de afwisselende ervaringen in de voorafgaande 20 jaren stond het parochiewerk ver op de achtergrond. Misschien dat celbezoek in mijn justitietijd nog het dichtst bij gewoon huisbezoek aansloot (zij het dat de gespreksonderwerpen daar heel anders waren). Het ging in die jaren vooral om reizen, overleggen, instanties raadplegen, vergaderingen houden, kandidaten screenen, werkgroepen begeleiden en met allerlei mensen kortere of langere contacten onderhouden. Die ervaringen gaven me veel bagage mee, maar waren niet de vaste ankers om in de traditie van een parochie min of meer automatisch als pastoor te gaan functioneren.

Van de andere kant: juist mijn binnenkomen als vrije assistent gaf me in Maartensdijk veel vrijheid, en ik had die vrijheid nodig, ik had die vrijheid zelfs lief. Betrokken raken bij een kleine maar persoonlijke gemeenschap, en hulp bieden aan hen die in welk opzicht dan ook initiatieven wilden ontwikkelen. Dan zou die kleine gemeenschap sterker kunnen worden en kunnen groeien. Dat was een uitdaging waar ik op 65-jarige leeftijd nog graag aan wilde beginnen.

Ik ben, zoals ik zo vaak gezegd heb, in Maartensdijk “thuisgekomen”. Ik ben betrokken geraakt bij het leven in deze gemeenschap. Ik heb jonge mensen ouder zien worden, ik heb kinderen volwassen zien worden. Ik heb ook leren zien hoe samenleving en kerk elkaar beïnvloeden, en - en dat is een constatering met veel spijt -, hoe ze uit elkaar kunnen groeien. Dat zie je niet zozeer aan de ouderen, maar vooral aan de jongeren.

In mijn functie als godsdienstleraar heb ik vaak tegen jongeren gezegd: “ik weet niet of je in de toekomst bij de kerk wil blijven, ik hoop alleen dat wat wij hier samen meemaken nooit voor jou

een reden kan zijn om uit de kerk te stappen”. Iedere mens maakt op de duur eigen keuzes, en al naargelang het leven verder gaat kan die keuze ook veranderen. Ouders en opvoeders leven intussen op hun eigen manier dat leven voor: in hun woord en voorbeeld ontdekt het kind het begin van zijn eigen weg. Ik hoop en vertrouw erop, dat voorzover ik daaraan bijdroeg, deze benadering ook in Maartensdijk waar geworden is.

St. Maartenskerk, Maartensdijk

Ik heb het als mijn opdracht gezien om aan de gemeenschap alle ruimte te bieden om zelf met initiatieven te komen. Eigen initiatieven ontwikkelen en op deze wijze een nieuwe vorm geven aan deze parochiegemeenschap. Ik ben dankbaar dat dat binnen anderhalf jaar ertoe leidde, dat het aartsbisdom de waarde en kracht in deze gemeenschap erkende. Het was maar een kleine groep, toen niet meer dan 500 mensen, maar met veel vertrouwen, veel geloof en veel energie. 11 November 1995 werd de geloofsgemeenschap van Sint Maarten verheven tot de parochie Sint Maarten te Maartensdijk. Een waardevol moment.

En nu kijk ik naar wat er rondom heen is gebeurd. We waren en bleven een kleine gemeenschap. Het was daarom goed om met andere parochies in de regio samen te kijken naar

de toekomst. Rond het jaar 2000 begon Sint Maarten waar mogelijk samen te werken met de Onze Lieve Vrouw in Bilthoven en de Michael Laurens in De Bilt. Dit zou op de duur leiden tot een fusie, waarin elke gemeenschap zijn eigen kracht en zijn eigen opbouw zou bewaren.

Deze ontwikkeling werd in 2010 ingehaald door nieuw beleid van het aartsbisdom. Dit besloot om grote regionale parochies te vormen waarbij steeds een aantal bestaande parochies zouden worden samengevoegd in een nieuw geheel. Voor onze regio betekende dat de oprichting van de parochie Martha en Maria per 1 januari 2011, waarin werden samengevoegd de parochies van Baarn, Soest, Soesterberg, Eemnes, Bilthoven, De Bilt en Maartensdijk. En zoals bekend, bestond Maartensdijk eigenlijk al uit vier dorpen, dus ook Westbroek, Groenekan en Hollandsche Rading tellen hierin mee.

De benadering van het bisdom bij dit alles is deels juridisch: elke parochie dient een pastoor aan het hoofd te hebben. Gezien het feit dat het aantal beschikbare priesters steeds verder daalt, past het in die lijn om “oude” parochies samen te voegen, zodat er nog steeds aan het hoofd van elke nieuwe parochie een pastoor kan worden aangesteld. Maar hoe ver kan men hiermee doorgaan?

De tweede factor is het teruglopend aantal gelovigen. Minder gelovigen, of in elk geval minder kerkgangers leidt ook tot minder bijdragen aan Kerkbalans, dat alles leidt er toe dat het moeilijk wordt om alle kerkgebouwen open te houden. Dat kan iedereen waarnemen.

In het perspectief van deze twee factoren gaat het bisdom er van uit dat binnen die grotere parochies lokale kerken gesloten gaan worden. In afwachting daarvan wijst het bisdom een van de kerken in de grote parochie al aan als “eucharistische centrum”, waar in elk geval elk weekend de eucharistie gevierd zal worden. Dat geeft aan de overgebleven priester enige vastigheid, en veronderstelt dat de gelovigen van heel de nieuwe parochie zich voor de voornaamste vieringen op die ene kerk zullen richten.

Daar begint dan ook mijn grootste zorg. Want kerken zijn niet alleen gebouwen: ze zijn de centra, middelpunten van de gemeenschap. Daar leven mensen, daar herkennen mensen elkaar, en, niet te vergeten: daar heeft men zich op een andere wijze voorbereid op de toekomst.

Die lokale gemeenschap is de wortel van de kerk als geheel. Natuurlijk: als ze bij gebrek aan kerkbetrokken mensen niet overeind kan blijven, dan verliest ze het recht van bestaan. Maar als er wel een levende gemeenschap is, dan moet er alles aan worden gedaan om die gemeenschap haar eigen plek te laten behouden.

Hoe kijk ik dan naar de toekomst? Mijn antwoord is: met grote zorg. Het mag duidelijk zijn dat ik geloof in kleinschaligheid. De kracht van het geloof ligt niet in de structuur van de kerk maar in de verbondenheid van mensen ter plaatse. Natuurlijk is er ook een organisatie nodig, en natuurlijk is een kerk, waar sacramenten een grote rol spelen, afhankelijk van de beschikbaarheid van een priester; maar ook een priester kan zijn taak alleen vervullen, als hij gedragen wordt vanuit een gemeenschap. Een gemeenschap ontstaat ter plekke, wordt niet geschapen van bovenaf.

In onze tijd is de gemiddelde mens mobiel; daardoor is hij niet geheel gebonden aan datgene wat vlak rondom hem heen gebeurt. Maar naarmate een mens ouder wordt, wordt hij meer afhankelijk van anderen, en zoekt hij meer gebondenheid van de mensen om hem heen. En die onderlinge verbondenheid wordt hem in de visie van het bisdom ontnomen. Verwijzen naar een kerk ver weg is dan de dood in de pot.

Een kerk die vergrijsd moet zuinig zijn op de ouderen, en kan zich niet alleen richten op degenen die met eigen vervoer overal heen kunnen gaan. Een kerk die vergrijsd moet tevens kijken naar de jongeren: op welke wijze kan ze hen van dienst zijn, hoe kan ze beantwoorden aan de verwachtingen en mogelijkheden die jongeren hebben.

Elk jaar wordt één zondag uitgeroepen tot roepingenzondag. Maar heel het jaar vraag ik me af, op welke wijze onze kerk zich zó kan presenteren aan jongeren, dat die inderdaad een gevoel van roeping bij zich kunnen voelen opkomen. Elke schoolopleiding biedt hun een waaier van mogelijkheden om zich een plaats te verwerven in de samenleving. Welk perspectief biedt de kerk aan de jonge mens?

De functie van pastoraal werker of werkster is haast afgeschaft; de rol van de vrouw in de kerk raakt steeds verder gemarginaliseerd. Voor de jonge man blijven over de functie van diaken en priester. Diaken als permanente functie, of “transeunt” op weg naar priesterschap. Onze kerkelijke wereld biedt geen ruimte voor promotie of carrière; het beeld van haar priesters is ontluisterd, haar eigen beeld is schimmig. In het leven van een jonge mens is bovendien ieder weekend zozeer gevuld met activiteiten, dat alles wat in een kerk gebeurt daarbij verbleekt. Je moet dan een heel grote idealist zijn, om hierin jouw roeping voor je hele leven te zien. Wat voor ideaal biedt de kerk hen?

Geloof ik dan nog wel in de kerk? Ja, omdat ze al vele eeuwen heeft overleefd; ja, op voorwaarde dat ze de krachten van de basis oppakt, en alle energie zet op het vitaliseren van lokale gemeenschappen. En daarbij hoort noodzakelijkerwijs ruimte voor jeugd en jongeren, en voor alles wat de eigen gemeenschap op kan brengen in samen vieren en samen werken. Met een kerkelijke leiding die het geloof van mensen, jong en oud, herkent daar waar ze leven en geloven.

Die toekomst wens ik onze kerk van harte toe.

□

Gerard de Wit, pastor

MARIA, MOEDER VAN SMARTEN

EEN BEELDJE ROEPT VRAGEN OP

In de nalatenschap van frater Gustaaf bevond zich een zeer fraaie Piëta. Natuurlijk was men in het archief benieuwd waar dat beeldje van de “Moeder van Smarten” vandaan gekomen is. Er was geen beschrijving bij. Wel heeft het een plekje gekregen in de vitrinekast in de hal van het fraterhuis Sint Jozef in De Bilt. Gelukkig kwam er een aanwijzing van medebroeder David, die vertelde, dat dit een replica was van de uit de kerk in Oud-Zevenaar gestolen Piëta (1975). Er zou een nummer onder moeten staan, want er was maar een beperkt aantal exemplaren van gemaakt. Inderdaad staat het getal 10 onder het beeldje. Maar hoe kwam Gustaaf eraan? Gekregen voor een of ander bewezen dienst in de tijd dat hij in Arnhem woonde en werkte? Zelf gekocht?

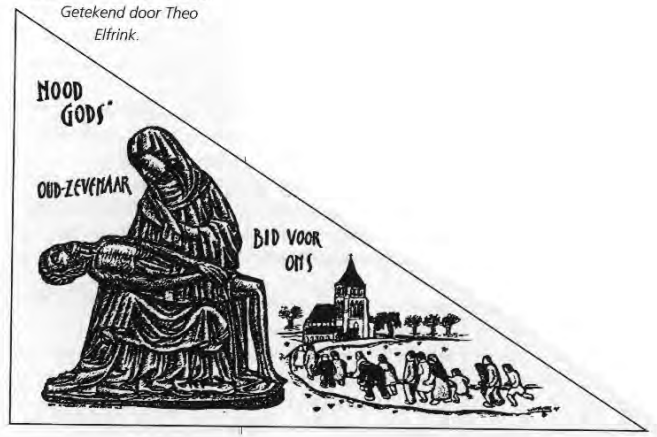
Volgens David heeft Gustaaf dat al als jongen gekocht of gekregen toen hij nog juvenist was bij de Broeders van Maastricht in Oud-Zevenaar.

Via een broer van David, woonachtig in Oud-Zevenaar, ontvingen wij het volgende verhaal, geschreven door Rien van den Heuvel in het "Liemers Leesboek":

“Een beeld dat Oud-Zevenaar bezighoudt is het in 1975 uit de kerk gestolen beeld van Maria, Moeder van Smarten. Deze albasten piëta was eeuwenlang het middelpunt van vele bedevaarten.

Vroeger kwam men van heinde en ver naar de Middeleeuwse kerk aan de dijk om bij Maria verhoring te vinden. Over de manier waarop het beeld in de 15de eeuw in Oud-Zevenaar terecht is gekomen, doen verschillende verhalen de ronde. Een van de versies is dat het Mariabeeld tijdens hoog water langs de dijk aanspoelde. Diverse malen werd het beeld teruggegooid in het water, maar iedere keer spoelde het op dezelfde plek weer aan. Een andere lezing is dat de bekende ridder Johan van de Loo het Mariabeeld cadeau heeft gekregen van de Paus of van koning Alfons van Napels. De ridder maakte in 1450 een tocht naar het Heilig Land en reisde via Napels en Rome weer terug naar onze streek.”

Bedevaartsvaantje uit 1948.
Getekend door Theo
Elfrink.

HENK HUIRNE

neemt afscheid van

Stichting Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven

en van

Stichting Steunfonds Erfgoed Nederlands Kloosterleven

Het Stichtingsbestuur kwam naar het fraterhuis St.-Jozef in De Bilt om te vergaderen, maar ook om afscheid te nemen van onze medebroeder Henk Huirne, die meerdere jaren in dat bestuur gefunctioneerd heeft. Marga Arends, directeur van het Centrum, onderstreepte haar dank met een mooi boeket.

□

ASSISIË-ROME PELGRIMSREIS

vervolg

Dinsdag 5 november 2013

Om acht uur in de morgen kwamen mijn metgezel en ik tegelijkertijd uit onze kamers. We waren beiden heerlijk uitgerust.

Omdat er weinig gasten waren konden we ontbijten in de grote hal van de receptie die gemeubileerd is met fauteuils rond lage tafeltjes. Er is ook een grote eetzaal waar we middag- en avondmaal opgediend krijgen.

Naast het al langer bestaande hotel 'Domus Pacis' (huis van vrede) op loopafstand in dezelfde wijk is ons hotel 'Casa Leonori' heel recent opgericht door de gezamenlijke franciscaanse ordes voor pelgrims die hier voor een redelijke prijs kunnen overnachten plus drie maaltijden per dag. Deze hotels zijn een tegenhanger van de vele dure luxe hotels in stad en omgeving. Ontbijten in Italië is een eenvoudige bezigheid: Een kop koffie americano met warme melk en een warme croissant met een kuipje jam.

Basiliek Maria degli Angeli

foto: Ed Metz ofm

Om negen uur verlieten we ons hotel om naar de grote basiliek 'Maria degli Angeli' ('Maria ter Engelen') te gaan. Er is een tunnel onder de spoorweg door om de kerk te bereiken. In de basiliek hoorden we dat rechts voorin de kerk ter hoogte van het middenaltaar de Eucharistie werd gevierd. De kapel was behoorlijk bezet. De Mis was nagenoeg ten einde. Het werd voor ons duidelijk dat dit de dagelijkse Mis van negen uur was en we namen ons voor om de komende dagen op tijd te zijn. Zoals afgesproken zouden mijn metgezel en ik ieder onze eigen weg gaan. We zouden elkaar weer treffen om twaalf uur op het plein voor de kerk.

Het eerste wat ik in mijn eentje ondernam was het zogeheten 'Portiuncula' kerkje binnengaan. De basiliek is er omheen gebouwd. (Portiuncula betekent 'klein plekje') Hier is Franciscus na zijn ommekeer begonnen samen met zijn eerste volgelingen om daar rond het vervallen kerkje hutjes te bouwen. Het was in die tijd een open plek in het bos. Franciscus had eerst eigenhandig dit kerkje hersteld. Daarvoor had hij twee andere vervallen kerkjes gerestaureerd. Maar dit kerkje kreeg zijn voorkeur, want dat was toegewijd aan de heilige Maagd Maria. Franciscus was een groot vereerder van de heilige Maagd. Het kerkje zoals dat er nu staat stamt uit de zestiende eeuw, maar is heel authentiek franciscaans. Dit alles zat ik te overwegen binnen dit kerkje waar mensen in en uit gaan, de hele dag door. We leven niet meer in de Middeleeuwen, maar toch doen we hier ter plekke inspiratie op om in deze tijd ook met weinig tevreden te zijn. Tegelijkertijd mediteerde ik naar aanleiding van de muurschildering achter het altaar. Engelen verschijnen aan Franciscus, die zich in een rozenstruik met doornen geworpen heeft om een bekoring te overwinnen. Boven dit fragment gaan de rozen bloeien terwijl engelen Franciscus begeleiden onderweg. Helemaal bovenaan knielt Franciscus aan de voeten van Christus en de heilige Maagd Maria.

Ik verliet dit kerkje met een wonderlijk gevoel van verlichting. Ik ging op weg door de enorme basiliek naar een gang van waaruit ik de rozentuin kon bezichtigen, die ik al besproken heb en die men vanuit deze gang door de ramen kan bezichtigen.

Vervolgens naar de kapel van de stigmatisatie (Franciscus ontvangt de wondtekenen van Christus). Er is zoveel te zien, waarvan heel veel in me blijft leven. De tijd vliegt, het liep tegen twaalf uur. Ik ging naar buiten en ontmoette mijn medebroeder op het kerkplein. Samen begaven we ons naar het hotel voor het middagmaal.

Na de maaltijd (bij middag- en avondmaal werd een glas wijn geschonken en dat is in Italië geen luxe!) en een half uur rustpauze, gingen we ieder weer onze eigen weg. Het was prachtig zomerweer. Ik had besloten om te voet naar het centrum van Assisië te gaan. Het is vijf kilometer waarvan de laatste anderhalve kilometer klimmen betekent. Ed, mijn gezelschap ging met de bus i.v.m. zijn zwakke rug. We zouden elkaar weer treffen op het plein voor de Santa Chiarakerk rond vijf uur. Na de klim kwam ik bezweet aan in het centrum van Assisië. Twee keer eerder ben ik er geweest in 1982 en in 2005, ik ken de weg. Het eerste dat ik wilde zien was de San Rufino, van oudsher de bisschopskerk van Assisië. Ik herinner mij daar een houtgesneden beeld gezien te hebben waar ik heel ontroerd door werd. In de kerk was het lekker koel en ik droogde er snel op. Het beeld dat ik zocht was verplaatst naar een nis boven het altaar in een zijkapel. Het is een Piëta, de gestorven Christus op de schoot van Maria. Het leek nu veel kleiner. Maar ik kan begrijpen waarom het verplaatst is, want voorheen stond het beeld gewoon naast het altaar op de begane grond. Wel fascinerend, maar nu staat het er veiliger i.v.m. dieven.

Verder ben ik een aantal kerken gaan opzoeken. De Santa Chiara met het San Damianokruis, dat tot Franciscus gesproken heeft met de woorden: 'Franciscus, herstel mijn Huis'. De stem van de Eeuwige.

En daarna ben ik naar de San Francescobasiliek gegaan met de bovenkerk, de benedenkerk en de crypte met het graf van Franciscus. Daar heb ik met mijn handen vast aan het traliehek gebeden voor allen die mij dierbaar zijn.

De zon daalde en dat wilde zeggen dat het tegen vijven liep. Dus keerde ik terug naar de San Chiarakerk. Je hebt daar aan één zijde van het plein een prachtig uitzicht op het lager gedeelte van Assisië. De zon scheen laag en kleurde de gevels van de huizen aan de overzijde in goud en roze licht. Heel sprookjesachtig en bovenaards.

Rond half zes ontdekte ik Ed. We zouden samen de vespers bijwonen bij de Clarissen. Er werden boekjes uitgedeeld en we konden om en om met de zusters vooral de psalmen meezingen. De Clarissen bleven onzichtbaar achter een traliehek, maar ze zongen prachtig. Dit hebben we drie middagen meegemaakt.

Na de vespers was het donker geworden. We gingen met de bus terug naar ons hotel voor het avondmaal. Elke avond hielden Ed en ik samen van negen tot tien uur recreatie in de hal van de receptie. Je zat daar comfortabel in de fauteuils en er werd ons een glaasje Jägermeister met een klontje ijs aangeboden.

De dag was weer goed besteed om de nachtrust in overgave te omarmen.

□

Felix Tijdink ofm

*Beeld bij het hotel Domus Pacis
foto: Ed Metz ofm*

INKO neemt afscheid van BOUDEWIJN VAN TESSEL

De redactie van INKO nam afscheid van de man, die 36 jaargangen van ons tijdschrift verzorgd heeft. De leeftijd van 75 lonkt naar meer vrijheid! Zijn dochter Antoinette heeft het stokje al overgenomen. Het was fijn om hem even bij de koffie bij de fraters in het zonnetje te zetten, want Boudewijn had een speciaal plekje in zijn hart voor het wel en wee van onze gemeenschap. Hij hield altijd een exemplaar van INKO voor zichzelf?

□

I N H O U D

Van de redactietafel	Redactie	2
Overweging bij de Constituties	Alfons Kroese	3
Pelgrimstocht naar Israël	Isidorus Nieland	5
Gouden frater Wim Heister	Petra de Landmeter	8
Zilveren jubileum tolken	Redactie	20
De pen doorgeven	Will Jacobse	21
Zilver voor frater Montfort	Leo Ruitenberg	26
Zij wijst ons de weg naar de bron	Ben Verberne	32
Sul	Theobaldus Geraets	36
Diamanten priesterfeest	Gerard de Wit	38
Maria, Moeder van Smarten	Leo Ruitenberg	44
Henk Huirne neemt afscheid van Erfgoedcentr. Ned. Kloosterleven	Redactie	46
Assisië-Rome pelgrimsreis	Felix Tijdink	47
INKO afsch. Boudewijn van Tessel	Redactie	51
Inhoud / Colofon		52

INKO

onder redactie van: Johan Brummelhuis, Leo Ruitenberg, Frits Stevens, Paul Steverink, Wim Versteeg

met medewerking van: Angelico Fennis (omslag)
Hilarius de Booi (illustraties)
Petra de Landmeter (interviews)

secretariaat: Johan Brummelhuis
Schorteldoeksesteeg 1, 3732 HS De Bilt
tel.: 030 - 69 76 237
email: j.brummelhuis@fratersvanutrecht.nl